

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 9Co/78/2012
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8109200722
Dátum vydania rozhodnutia: 12. 11. 2013
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Milan Šebeň
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2013:8109200722.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Milana Šebeňa a členov senátu JUDr. Ireny Dobňákovej a JUDr. Milana Majerníka, v právnej veci žalobcu: Ing. J. F., nar. X.XX.XXXX, bytom J., H. XX, štátny občan SR, právne zastúpeného advokátom JUDr. Karolom Ševecom, so sídlom v Prešove, Hlavná 29, proti žalovaným: 1/ Prešovský samosprávny kraj, so sídlom Prešov, Nám. mieru č. 2, IČO: 37 870 475, právne zastúpeného podnikom Správa a údržba ciest Prešovského samosprávneho kraja, so sídlom Prešov, Jesenná 14, IČO: 34 936 859, 2/ Mesto Prešov, so sídlom Hlavná č. 73, 080 01 Prešov, IČO: 327646, právne zastúpeného advokátom JUDr. Alojzom Naništom, so sídlom Prešov, Sládkovičova ul. č. 8, 3/ Slovenská republika - Slovenská správa ciest Bratislava, Miletičova 19, IČO: 003328, o zaplatenie 8.470,53,- eur, ako aj 4.529,61 eur, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Prešov č. k. 15C 9/2009-278 zo dňa 12.9.2012,

rozhodol:

P o t v r d z u j e rozsudok súdu prvého stupňa v jeho napadnutej časti, t. j. vo výroku, ktorým bola zamietnutá žaloba voči žalovaným v 1. a 2. rade.

odôvodnenie:

Prvostupňový súd napadnutým rozsudkom zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal uloženia povinnosti žalovanému v 1. rade zaplatiť žalobcovi sumu 8.470,53 eur a žalovaným v 1. až v 3. rade povinnosť zaplatiť žalobcovi spoločne a nerozdielne sumu 4.529,61 eur.

Tieto čiastky si uplatnil z titulu bezdôvodného obohatenia za neoprávnené užívanie nehnuteľnosti v období od 17.1.2007 do 16.1.2009, vrátane. Prvostupňový súd po vykonanom

dokazovaní vzal za preukázané, že žalobca je výlučným vlastníkom nehnuteľností parc. č. KN C 3153/1 - zastavané plochy a nádvoria o výmere 795 m², vedenej na LV č. XXXX, k. ú. R.. Uvedenú nehnuteľnosť nadobudol do vlastníctva kúpnu zmluvou uzatvorenou dňa 2.8.2000, od predávajúceho Stavba výrobné družstvo J., v zastúpení JUDr. C. P., správca konkurznej podstaty. Okresný úrad v Prešove, Katastrálny odbor, povolil vklad vlastníckeho práva dňa 6.12.2000. Parcela KN C 3153/1 bola na základe geometrického plánu č. 1/2009 vyhotoviteľa Geoplán Prešov, s.r.o. zo dňa 7.1.2009, rozdelená na novovytvorené parcely KN C 3153/1 - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 518 m² a KN C 3153/39 - zastavané plochy a nádvorie o výmere 277 m². Na novovytvorenej parcele KN C 3153/1 sa nachádza inžinierska stavba - cesta tretej triedy číslo 068010 J. - G. - Z.. Na novovytvorenej parcele KN C 3153/39 sa nachádza chodník. Žalovaný v 1. rade je vlastníkom stavby cesty III. triedy číslo 068010 J. - G. - Z. na základe zákona číslo 135/1961 Zb. od 1.1.2004. Odborným vyjadrením znalca Ing. H. W. číslo 6/2007 bola stanovená výška nájomného za rok 2007 na 8,165 eur za m² pozemku. Na návrh Okresnej správy ciest bolo dňa 24.8.1982 vydané územné rozhodnutie o umiestnení stavby III/06810 J. - Y. - privádzač na D1 J. - Z.. Stavba predmetnej cesty bola postavená na základe stavebného povolenia zo dňa 14.3.1983. Zo zápisnice z rokovania zo dňa 6.11.1982 vo veci doriešenia vstupu

na pozemky, použité pre výstavbu diaľničného privádzača, zo záznamu z prejednaných požiadaviek Stavby VD zo dňa 23.11.1982, zo záznamu z výrobného výboru zo dňa 27.1.1983 o dojednaní o spolupráci a určení užívateľa súvisiacich objektov v rámci výstavby a rekonštrukcie cestnej siete zo dňa 24.5.1984 jednoznačne vyplýva, že stavba cesty bola štátom realizovaná so súhlasom vtedajšieho vlastníka - Stavby VD. Dňa 12.2.1992 bolo vydané kolaudačné rozhodnutie, na základe ktorého bolo povolené užívanie cestnej stavby a táto bola odovzdaná do správy a údržby Okresnej správy ciest a Správe mestských komunikácií Prešov. Dňa 29.12.2003 uzavreli Slovenská republika a Prešovský samosprávny kraj Dohodu o prechode majetku a s ním súvisiacich práv a povinností z vlastníctva štátu v správe Slovenskej správy ciest na Prešovský samosprávny kraj, podľa ktorej bol odovzdaný majetok vlastnícke práva k cestám II. a III. triedy z vlastníctva štátu do vlastníctva Prešovského samosprávneho kraja v zmysle § 24b ods. 3 zákona číslo 416/2001 Z. z. od 1.1.2004. Žalovaný v 2. rade nepopiera vlastníctvo k stavbe chodníka. Na žalovaného v 1. rade prešlo vlastnícke právo z právneho predchodcu - štátu bez majetkoprávneho vysporiadania pozemkov, nachádzajúcich sa pod cestnými telesami. V súčasnosti už žalovaný v 1. rade nie je vlastníkom predmetnej cesty. Námieta nedostatku vecnej pasívnej legitímácie žalovanej v 1. rade neobstojí, pretože v období, za ktoré si žalobca uplatňuje nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, žalovaný v 1. rade bol vlastníkom a správcom cestnej komunikácie. Námieta nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného v 3. rade súd považuje za dôvodnú, nakoľko zo zriaďovacej listiny vyplýva účel a predmet činnosti Slovenskej správy ciest, ktorá spravuje len cesty I. triedy a pozemky vo vlastníctve štátu. Súd sa stotožnil s právnou a skutkovou argumentáciou žalovaných v 1. a 2. rade v tom, že stavby postavené na nehnuteľnostiach vo vlastníctve žalobcu, nevyužívajú žalovaní v 1. a 2. rade za účelom dosiahnutia zisku, ale k bezplatnému uspokojovaniu verejných potrieb, pričom práve žalovaný v 1. rade vynakladá finančné prostriedky na opravu cestnej komunikácie. Táto komunikácia nie je spolpláňovaná mýtom alebo cestnými značkami, ktoré by boli zdrojom rozpočtu pre žalovaného v 1. rade. Žalovaný v 1. rade cestné teleso nadobudol nie na základe vlastného rozhodnutia, ale zo zákona a nemá možnosť toto vlastníctvo odmietnuť. Protiprávny stav vznikol ešte v čase, keď štát sa

rozhodol zriadiť komunikácie a pred výstavbou neusporiadal vzťahy s vtedajším vlastníkom nehnuteľností Stavbou VD. K zásahu do vlastníckeho práva došlo ešte v čase bývalého režimu a zo strany právneho predchodcu žalovaných v 1. a 2. rade. Dotknuté pozemky neboli odkúpené, ani vyvlastnené. Žalobca odkúpil predmetné nehnuteľnosti zaťažené stavbou chodníka a cesty v čase, keď na pozemkoch predmetné stavby už boli postavené. O tom, že žalobca bol dostatočne oboznámený so stavom nehnuteľností, svedčí aj vyhlásenie v kúpnej zmluve (čl. IV.). Žalobca aj s ohľadom na toto „obmedzenie“ odkúpil nehnuteľnosti za nízku cenu a po kúpe začal uplatňovať finančné nároky vyplývajúce z ním tvrdeného bezdôvodného obohatenia. Konanie žalobcu vzbudzuje pochybnosti o skutočných úmysloch, keď sa nedomáha vysporiadania vzťahov z neoprávnenej stavby, resp. jej prikázania do vlastníctva, prípadne neúčelnosti odstránenia. Súd žalobu na vydanie bezdôvodného obohatenia posúdil vo vzťahu k žalovanému v 1. rade ako nedôvodnú a zamietol ju pre rozpor s § 3 Občianskeho zákonníka a vo vzťahu k žalovanému v 3. rade pre nedostatok vecnej pasívnej legitímácie. K ďalším námietkam žalovaných súd uviedol, že sa s nimi nestotožňuje. Námieta absolútnej neplatnosti právneho úkonu - kúpnej zmluvy z 2.8.2000 pre neexistenciu Opatrenia Krajského súdu v Košiciach o oprávnení správcu konkurznej podstaty nakladať s majetkom úpadcu, je nedôvodná. Žalobca nadobudol vlastnícke právo k nehnuteľnosti na základe kúpnej zmluvy zo dňa 2.8.2002 v rámci konkurzného konania, takže vlastníctvo k nej nadobudol až po právoplatnosti rozhodnutia správy katastra o povolení vkladu. Súd vychádzal z právoplatného rozhodnutia správneho orgánu a nezaoberal sa otázkou platnosti, resp. neplatnosti uzavretej kúpnopredajnej zmluvy, pretože nie je oprávnený preskúmať zákonnosť týchto rozhodnutí. Súdnou kontrolou nad verejnou správou vykonáva „správne súdnictvo“, ktoré je oprávnené preskúmať zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy. Podobne sa súd nestotožnil s argumentáciou, že medzi Československým štátom ako stavebníkom cestnej stavby a vlastníkom pozemku, došlo minimálne ku konkludentnému, ak nie k výslovnému uzavretiu zmluvy o bezodplatnom užívaní nehnuteľností, keď stavebník - štát, postavil stavbu so súhlasom vtedajšieho vlastníka Stavby VD a tak vlastníck, ako aj správca konkurznej podstaty nepožadovali náhradu za užívanie nehnuteľností. Táto tvrdená, ale nepreukázaná skutočnosť nemá oporu vo vykonanom dokazovaní. Trvalé bezplatné užívanie národného majetku upravoval § 70 Hospodárskeho zákonníka, pričom toto právo bolo potrebné zapísať do evidencie nehnuteľností (§ 2 ods. 1 zákona číslo 22/1964 Zb.), čo znamená, že zmluva musela byť uzavretá písomne. Okrem toho zákon hovoril o odovzdaní časti národného majetku do trvalého bezplatného užívania organizácií, a nie naopak.

Ďalším výrokom rozsudku bolo uvedené, že o trovách konania rozhodne súd podľa § 151 ods. 3 O.s.p. v lehote 30 dní od právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

Proti tomuto rozsudku podal v zákonnej lehote odvolanie žalobca. Navrhol rozsudok zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Ako dôvod uviedol, že súd zamietol žalobu pre rozpor s dobrými mravmi. Súd nesprávne zistil skutkový stav veci a vec nesprávne právne posúdil. Pokiaľ súd zamietol žalobu pre rozpor s dobrými mravmi, mal náležite svoje rozhodnutie aj zdôvodniť. Odôvodnenie napadnutého rozsudku je nepreskúmateľné pre jeho nezrozumiteľnosť, nakoľko súd tento rozpor bližšie nezdôvodňuje. Žalovaní v 1. a 2. rade užívajú nehnuteľnosť bez právneho titulu a neplatia za užívanie žiadne nájomné (za cestu, chodník). Zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie je objektívneho charakteru a predpokladom jeho vzniku nie je protiprávny úkon obohateného, ani jeho zavinenie. Podstatné je iba to, že stav obohatenia vznikol. To znamená, že nie je významné, či

užívanie veci prinieslo konzumentovi zisk. V rámci občianskoprávnych vzťahov majú účastníci rovnaké postavenie a nie je možné, aby súd priznal jednému z účastníkov zvýhodnenie v jeho pozícii z dôvodu verejného záujmu. Žalovaní v 1. a 2. rade majú právnu subjektivitu, majú vlastný majetok, vlastný príjem a hospodária za podmienok stanovených v zákone. Obaja vstupujú do súkromnoprávnych vzťahov, kde platia súkromnoprávne princípy, predovšetkým princíp rovnosti strán, princíp vydania bezdôvodného obohatenia vzniknutého užívaním cudzieho majetku. Žalovaní v 1. a 2. rade boli počas celej doby, keď nadobudli do vlastníctva pozemnú komunikáciu a zabezpečovali jej správu, oprávnení iniciovať konania na obmedzenie vlastníckeho práva k pozemkom podľa zákona číslo 50/1976 Zb. (§ 108 ods. 1). Mali zákonný prostriedok na to, aby vysporiadali práva k pozemkom pod pozemnými komunikáciami tak, aby mohli v súlade so zákonom prevádzkovať pozemné komunikácie, t. j. zabezpečovať ich správu. Mohli iniciovať konanie na zriadenie vecného bremena, alebo obdobné obmedzenie, alebo pozbavenie vlastníckych práv žalobcov. Zákonou podmienkou takéhoto konania by však bolo poskytnutie náhrady za vyvlastnenie pozemkov alebo obmedzenie vlastníckych práv, ktoré sa podľa § 111 ods. 2 Stavebného zákona určuje podľa trhovej ceny určenej znaleckým posudkom. Žalovaní v 1. a 2. rade však vyvlastňovacie konanie neiniciovali z dôvodu, že by to pre nich znamenalo výdavky na zaplatenie trhovej ceny pozemkov, alebo minimálne trhovej ceny za zriadenie vecného bremena. Výhodnejšie pre žalovaných v 1. a 2. rade bolo protiprávne užívanie pozemkov pod pozemnými komunikáciami. Práve takéto konanie žalovaných v 1. a 2. rade je v rozpore s dobrými mravmi a odporuje zákonným zásadám zakotveným v § 3 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Ak existuje legálny postup (napr. podľa § 108 Stavebného zákona), ktorým bude zriadený právny titul na riadne užívanie pozemkov pod pozemnými komunikáciami zo strany žalovaných v 1. a 2. rade, žalovaní v 1. a 2. rade v rozpore so svojimi zákonnými povinnosťami tento postup nevyužijú, čoho dôsledkom je, že vlastník pozemku na súde sa domáha svojich zákonných práv žalobou na vydanie bezdôvodného obohatenia, takéto konanie vlastníka k pozemku nemožno hodnotiť za konanie v rozpore s dobrými mravmi. Žalovaní v 1. a 2. rade zavinili, že medzi nimi a žalobcom neboli vysporiadané vlastnícke práva. Faktické obmedzenie vlastníckeho práva, bez existencie právneho dôvodu nemôže byť vyjadrením legitímneho cieľa, na základe ktorého by sa žalovaní v 1. a 2. rade mohli odvolávať na existenciu verejného záujmu. Aj uplatňovanie verejného záujmu má svoj procesný postup, ktorý je pre žalovaných v 1. a 2. rade záväzný a jeho obchádzaním sú porušované ústavné práva žalobcu a tiež článok I. Protokolu číslo 1 Dohovoru a článku 6 Dohovoru. Takýto postup žalovaných v 1. a 2. rade je v rozpore s princípom právnej istoty, nakoľko svojvoľné obmedzenie vlastníckeho práva nemožno nikdy považovať za zákonné. Zamietnutím žaloby došlo k zásahu do práva na spravodlivé prejednanie súdom v zmysle článku 6 ods. 1 a článku 13 Dohovoru, nakoľko súd zamietol žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia v rozpore s dobrými mravmi, pričom nerešpektoval základné zásady Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorých uplatnenie práva priznaného zákonom nemôže samo o sebe vyvolať rozpor s dobrými mravmi. Za zneužitie výkonu práva, ktoré by bolo v rozpore s dobrými mravmi v zmysle § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka je možné považovať iba také jednanie, ktorého cieľom nie je dosiahnutie účelu sledovaného právnu normou, ale ktoré je v rozpore s ustálenými dobrými mravmi, vedené s priamym úmyslom spôsobiť inému účastníkovi ujmu (rozsudok NS ČR sp. zn. 22Cdo 1265/2007 zo dňa 3.1.2008). Týmto normám zásadne neodporuje, pokiaľ niekto požaduje vydanie toho, čím sa na jeho úkor niekto iný bezdôvodne obohatil, pretože právo žiadať vydanie takéhoto obohatenia priznáva priamo právny predpis, a to Občiansky zákonník vo svojom ustanovení § 451 (rozsudok NS ČR sp. zn. 33Odo 642/2002 zo dňa 29.11.2002).

Žalovaný v 1. rade vo svojom písomnom vyjadrení navrhol napadnutý rozsudok v celom rozsahu potvrdiť. Ako dôvod uviedol, že predmetné sporné pozemky boli zastavané v rámci výstavby inžinierske stavby - cesty III. triedy, ktorá bola povolená na základe stavebného povolenia zo dňa 14.3.1983. Vydaniu stavebného povolenia predchádzalo územné rozhodnutie zo dňa 24.8.1982. K tomuto návrhu prebiehali ústne rokovania spojené s miestnym zisťovaním. V tom čase vlastníkom pozemku pod chodníkom bola Stavba výrobné družstvo J.. Cesta bola postavená štátom s vedomím vtedajšieho vlastníka, o čom svedčia zápisnice z rokovaní zo dňa 16.11.1982, 23.11.1982, záznam z 27.1.1983 a dojednanie o spolupráci a určení užívateľa súvisiacich objektov v rámci výstavby rekonštrukcie cestnej siete z 24.5.1984. K zastavaniu pozemku došlo v súlade s vtedy platnými právnymi predpismi, čo vyplýva z Územného rozhodnutia a umiestneniu stavby zo dňa 24.8.1982, stavebného povolenia zo dňa 14.3.1983, ako aj kolaudačného rozhodnutia zo dňa 12.2.1992. Bezdôvodné obohatenie tvrdené žalobcom je potrebné posúdiť v dvoch časových rovinách. Prvou je vznik bezdôvodného obohatenia v čase prevzatia veci štátom v čase výstavby komunikácie a druhou je uplatňované obdobie od 17.1.2007 do 16.1.2009. V tomto (druhom) období bol vlastníkom pozemnej komunikácie žalovaný v 1. rade. Ak chcel žalovaný obhospodarovať cudziu nehnuteľnosť, a to verejne prístupnú cestu, musel by ju zákonným spôsobom získať do vlastníctva. Plnenie si zákonom stanovenej povinnosti, a to zabezpečovania zjazdnosti a prevádzkyschopnosti pozemných komunikácií II. a III. tried nemôže založiť bezdôvodné obohacovanie ako konanie, ktoré je právnym poriadkom reprobované. O nároku v zmysle § 451 Občianskeho zákonníka by bolo možné uvažovať v prípade právneho predchodcu žalovaného za predpokladu, že by sa dopustil obmedzenia vlastníckeho práva v rozpore so zákonom, ak nehnuteľnosti, na ktorých zriadil komunikáciu, ktorých výstavbu nevyvlastnil alebo neodkúpil za náhradu, prípadne nevznikol medzi ním a vlastníkom pozemkov iný právny vzťah. Subjektom pasívne legitimovaným na vydanie bezdôvodného obohatenia za bezprávne odňatie nehnuteľností je ten, kto sa takéhoto protiprávneho konania dopustil. Preto vydanie bezdôvodného obohatenia je možné žiadať len od subjektu, ktorému zákon ukladal povinnosť vyplatiť protihodnotu nehnuteľnosti, či už z titulu vyvlastnenia alebo kúpy. K výstavbe komunikácií došlo v 80. rokoch 20. storočia príslušnými štátnymi orgánmi. Teda len vo vzťahu k štátu mohlo dôjsť k bezdôvodnému obohateniu, výška ktorého predstavuje nevyplatenú sumu - náhradu za vyvlastnenie alebo kúpu zastavanej nehnuteľnosti. Konanie contra bonos mores nemôže požívať právnu ochranu. Dobré mravy predpokladajú istú vyváženosť pri plnení si povinností a pri využívaní práv vyplývajúcich z právnych vzťahov a z právnych noriem. Pokiaľ by bolo žalobe vyhovené, táto zásada by nebola dodržaná. Žalovanému v súvislosti s vlastníctvom stavieb nachádzajúcich sa na predmetných pozemkoch nevznikajú žiadne výhody, alebo úžitky. Delimitačným protokolom boli spolu so stavbami (cestnými komunikáciami) na žalovaného prevedené predovšetkým povinnosti v podobe riadneho zabezpečovania zjazdnosti a prevádzkyschopnosti. Konanie žalobcu je v rozpore s dobrými mravmi s poukazom na uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. I.ÚS 369/2011-22 zo dňa 28.9.2011, v ktorom Ústavný súd zaujal obdobné stanovisko, že ide o nárok, ktorého priznanie by bolo v rozpore s dobrými mravmi. Rozpor s dobrými mravmi je potrebné vidieť v širších súvislostiach, aj v okolnostiach, za akých došlo k získaniu vlastníctva žalobcom, výšku kúpnej ceny zodpovedajúcej jeho zaťaženiu, v okolnostiach nadobudnutia vlastníckeho práva k pozemnej komunikácii žalobcom (zrejme žalovaným) - ex lege, ako aj faktu, že v súčasnosti už

žalovaný predmetnú pozemnú komunikáciu nevlastní. V čase kúpy nehnuteľnosti (2.8.2000) bola parcela KN C 3153 už zastavaná stavbou. Takéto konanie žalobcu považuje za

špekulatívne, a teda priečiace sa dobrým mravom. Odkázal v tejto súvislosti na názor vyslovený v rozhodnutiach súdov vo veci 20C 174/2008 a 28C 346/2008, pričom správnosť rozhodnutí potvrdil Ústavný súd vo svojom uznesení I.ÚS 369/2011 - 22 zo dňa 28.9.2011. Okresný súd Prešov v právnej veci žalobcu J. E. a Ing. J. F. proti žalovanému Prešovskému samosprávnemu kraju rozsudok potvrdil. Nálezom Ústavného súdu SR sp. zn. IV.ÚS 94/2011 zo dňa 7.7.2011 bol rozsudok zrušený, avšak opätovne Okresný súd Prešov pod sp. zn. 14C/75/2012 zo dňa 27.6.2012 žalobu zamietol. Ústavný súd zdôraznil, že opätovné prerokovanie veci krajským súdom nemusí nevyhnutne vyústiť do záveru o vyhovení odvolania sťažovateľov, ale pôjde o to, aby krajský súd k námietkam sťažovateľov, ktoré formulovali v odvolaní, ako aj v sťažnosti adresovanej Ústavnému súdu, zaujal ústavne akceptovateľné a udržateľné právne názory. Tvrdenie žalobcu, že žalovaný v 1. rade mal v roku 2004 zákonný prostriedok na to, aby vysporiadal práva k pozemným komunikáciám, pričom poukazuje na § 108 a nasl. Stavebného zákona, je zrejmé, že takéto konanie je možné výlučne pri výstavbe, diaľnic, ciest a miestnych komunikácií, vrátane zriadenie jej ochranných pásiem podľa osobitných predpisov a nie v prípadoch, kedy je stavba po viac, ako 20 rokoch, po kolaudácii.

Žalovaný v 2. rade sa k podanému odvolaniu nevyjadril.

Podaným odvolaním nebol dotknutý rozsudok súdu prvého stupňa v tej časti, ktorou bola zamietnutá žaloba voči žalovanému v 3. rade. Dôvody podaného odvolania sa ani v najmenšom nezmieňujú o tejto časti rozsudku súdu prvého stupňa. Preto v tejto časti rozsudok nadobudol právoplatnosť a tak ho nebolo možné v rámci odvolacieho konania preskúmať (§ 159 ods. 1, 3 a § 206 ods. 2 O.s.p.). Odvolací súd je viazaný skutkovým stavom zisteným súdom prvého stupňa, a preto vec preskúmal bez zopakovania, či dopĺňovania dokazovania v zmysle zásad § 213 ods. 3, 4, 5 O.s.p.. Preto tak urobil bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 214 ods. 2 O.s.p.). Pri preskúmaní odvolaním napadnutej časti rozsudku, ako aj konania, ktoré mu predchádzalo, dospel odvolací súd k záveru, že odvolanie žalobcu nie je opodstatnené.

Pre rozhodnutie v preskúmvanej veci má zásadný význam vyriešenie právnej otázky, či uplatňovanie vydania bezdôvodného obohatenia v preskúmvanej veci je v rozpore s dobrými mravmi.

Podľa § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi.

Bezdôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu, alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov (§ 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Žalobca si uplatňuje voči žalovaným pohľadávku z titulu bezdôvodného obohatenia „za neoprávnené užívanie nehnuteľností“, čomu zodpovedá v podstate plnenie bez právneho dôvodu. O plnenie bez právneho dôvodu ide vtedy, ak právny dôvod k plneniu od začiatku vôbec neexistoval. K bezdôvodnému obohateniu z tohto

právneho dôvodu dochádza na úkor vlastníka aj v prípade užívania jeho veci (bytu, nehnuteľnosti) bez právneho dôvodu. Neoprávnený užívateľ tak získava majetkový prospech

zodpovedajúci čiastke obvykle vynakladanej v danom mieste a čase na užívanie takejto veci, napr. formou nájmu. Dôkazné bremeno na preukázanie, že niekto iný, ako vlastník pozemku získal obohatenie v súvislosti s užívaním takéhoto pozemku, je na vlastníkovi pozemku, v danom prípade na žalobcovi.

V tejto súvislosti má zásadný význam pre rozhodnutie súdov zistenie, aký bol vzťah vlastníka pozemku k vybudovaniu stavby pozemnej komunikácie na tomto pozemku v čase začatia výstavby a aké práva si vlastník pozemku v tom čase uplatňoval, napr. s akým obmedzením svojho vlastníckeho práva súhlasil.

Medzi účastníkmi nie je sporné, že ku dňu 12.2.1992, kedy bolo vydané kolaudačné rozhodnutie týkajúce sa stavby pozemnej komunikácie, bol naďalej evidovaný ako vlastník parcely EN č. 3153/1, zapísanej na LV č. XXXX, Stavba výrobné družstvo J.. Taktiež nie je podaným odvolaním spochybňované, že žalobca nadobudol vlastnícke právo k predmetnej nehnuteľnosti kúpnu zmluvou z majetku úpadcu, ktorým bolo práve Stavba, výrobné družstvo J..

Za neoprávnenú z hľadiska občianskoprávnej úpravy treba považovať stavbu postavenú na cudzom pozemku bez toho, aby stavebník mal právo stavbu tam zriadiť. Od takto postavenej neoprávnenej stavby, pri ktorej chýba občianskoprávny titul na jej zriadenie, treba odlišovať stavbu nepovolenú podľa príslušných administratívnych predpisov, tzv. čiernu stavbu. Ide o stavbu bez stavebného povolenia, prípadne o stavbu postavenú v rozpore so stavebným povolením.

Právnym dôvodom oprávneniu stavebníka postaviť na cudzom pozemku stavbu vo vlastníctve stavebníka, môže byť aj súhlas vlastníka pozemku s takouto stavbou. Oprávnenosť stavby je pritom treba posudzovať podľa právnej úpravy, ktorá platila v dobe vzniku stavby, zatiaľ čo vyporiadanie

medzi stavebníkom a vlastníkom pozemku, na ktorom je stavba umiestnená, prebieha podľa právnej úpravy platnej v dobe rozhodovania súdu o neoprávnenej stavbe (rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 22Cod 2392/99). To platí aj pre stavby zriadené pred 1.1.1992 socialistickou organizáciou. Podľa názoru Najvyššieho súdu ČR vysloveného v rozsudku sp. zn. 31Cdo 606/2004 (R 23/2006) platí: „pokiaľ však postup pri zriadení stavby tzv. socialistickou organizáciou na cudzom pozemku bol od začiatku neoprávnený, je treba vykonať vyporiadanie podľa § 153c Občianskeho zákonníka“.

Ako vyplýva zo Záznamu z rokovania zo dňa 23.11.1982, zo Záznamu výrobného výboru konaného dňa 27.1.1983 za účasti zástupcu výrobného družstva Stavba J., súhlasil tento subjekt výslovne s riešením podľa projektovej dokumentácie. Navyiac pri jednaní dňa 20.4.1983, resp. 24.5.1983 sa zástupca Stavba, výrobné družstvo J. dohodol so zástupcom Okresnej správy ciest v Prešove nielen na tom, že investor predloží užívateľovi (Stavba, výrobné družstvo J.) na odsúhlasenie všetky stupne projektovej dokumentácie a že užívateľ sa zúčastní aj preberajúceho a kolaudačného konania, ale aj na tom, že správca objektu (Stavba, výrobné družstvo J.) prevedie v dôsledku stavby cesty likvidovaný základný prostriedok (pozemok) do správy investora (Okresná správa ciest J.) bezplatne, a to na základe hospodárskej zmluvy o prevode správy národného majetku. Vzhľadom

k tomu, že pozemok mal byť v tom čase vo vlastníctve Stavby, výrobné družstvo J., teda družstevnej organizácie, nemohlo sa jednať o zmluvu podľa § 70 Hospodárskeho zákonníka číslo 109/1964 Zb., ktorá upravovala bezodplatné odovzdanie do trvalého užívania len časti národného majetku, a teda nie družstevného majetku. Zo spisu nie je zistiteľné, ako konkrétnu hospodársku zmluvu mienili uvedené subjekty uzavrieť. Vzhľadom k tomu, že za platnosti Hospodárskeho zákonníka sa zmluvy zásadne uzatvárali v písomnej forme pod sankciou neplatnosti, je v dôsledku chýbajúceho dôkazu o uzavretí takejto zmluvy možno konštatovať len to, že sa zmluvné strany nepochybne dohodli na tom, že vlastníkom stavby pozemnej komunikácie má právo na bezodplatné užívanie pozemku, a to na dobu neurčitú.

Nepochybná dobromyseľnosť stavebníka stavby pozemnej komunikácie mala okrem iného za dôsledok začatie plynutia vydržacej doby pre vznik vecného bremena výkonom práva (vydržaním) za podmienok upravených v § 134 v spojení s § 151n a 151o Občianskeho zákonníka. V každom prípade z dôkazov vykonaných prvostupňovým súdom je možné konštatovať, že vlastníkom stavby pozemnej komunikácie od začiatku jej výstavby užíva oprávnenie pozemok KN C 3153/1 dobromyseľne.

To isté je možné konštatovať, aj pokiaľ ide o bezodplatnosť takéhoto užívania. Z obsahu spisu nie je zistiteľné, že by za celé obdobie užívania pozemku vlastníkom stavby, t. j. počnúc od začatia výstavby až do uzavretia kúpnej zmluvy so žalobcom, si vlastníkom pozemku uplatňoval voči vlastníkovi stavby nejaké náhrady spojené s užívaním pozemku. Za tohoto stavu je potom na mieste záver, že vlastníkom pozemku súhlasil s bezplatným užívaním pozemku na dobu neurčitú. Takéto dobromyseľné užívanie pozemku po dobu cca 18 rokov malo za následok vydržanie práva vecného bremena k bezodplatnému užívaniu pozemkov vlastníkmi stavby pozemnej komunikácie. Na túto skutočnosť poukázal aj samotný žalobca v podanom odvolaní.

Tieto skutočnosti museli byť žalobcovi známe už pri uzatváraní kúpnopredajnej zmluvy.

V preskúmvanej veci nie je možné rozhodnúť o uplatňovanom nároku podľa § 135c Občianskeho zákonníka, pretože sa nejedná o stavbu na cudzom pozemku, na zriadenie ktorej stavebník nemal právo.

Žalobcovi muselo byť už pri uzatváraní kúpnopredajnej zmluvy známe, že predmetnú nehnuteľnosť nemôže nikdy v budúcnosti užívať inak, ako bežný užívateľ stavby pozemnej komunikácie. Ako potvrdil samotný žalobca, túto nehnuteľnosť nekupoval za účelom toho, aby ju mohol iným spôsobom užívať, ale za účelom získania náhrady za nemožnosť užívania nehnuteľnosti. Žalobca nemôže úspešne žiadať o vydanie plnenia, ktorého sa dobrovoľne vzdal jeho právny predchodca v čase zriadenia stavby pozemnej komunikácie. Práva žalobcu nie sú porovnateľné s právami iných vlastníkov pozemkov, ktoré boli zastavané bez vyžiadania súhlasu, či dokonca proti vôli vlastníkov pozemku.

V zmysle § 113 Občianskeho zákonníka, je vlastník v medziach oprávnenia, predmet svojho vlastníctva držať, užívať, požívať jeho plody a úžitky a nakladať s ním.

Tieto práva má vlastník len „v medziach zákona“. Niektoré obmedzenia vlastníckeho

práva vyplývajú „z povahy vecí“ a zo všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka. Preto sa označujú za pojmové obmedzenia vlastníctva (napr. povinnosť nezasahovať bez právneho dôvodu do práv iných, nešikanovať ich pri výkone vlastníckeho práva, vykonávať toto právo v súlade s dobrými mravmi). Osobitné obmedzenia vlastníckeho práva vyplývajú z konkrétnych ustanovení Občianskeho zákonníka a iných predpisov.

Takto je vlastnícke právo obmedzené predovšetkým právami ostatných vlastníkov. Výkon vlastníckeho práva tak nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do výkonu práv ostatných vlastníkov a ostatných osôb. Listina základných práv a slobôd výslovne zakazuje zneužitie vlastníckeho práva (čl. 11 ods. 3) a umožňuje za určitých podmienok jeho vyvlastnenie, alebo nútené obmedzenie (čl. 11 ods. 4). Hranice výkonu vlastníckeho práva sú dané aj Občianskym zákonníkom, a to normami susedského práva (§ 127) a vecnými právami k veci cudzej (§ 151 a nasl.). Medze výkonu vlastníckeho práva sú dané aj v zákonoch verejnoprávnej povahy. Súčasná spoločnosť sa bez takýchto obmedzení nezaobíde. Rozsah týchto obmedzení sa postupne zvyšuje. Spočívajú spravidla v povinnosti vlastníka niečo sa zdržať alebo niečo strpieť, poprípade aj niečo konať.

Náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva je priznávaná vlastníkovi spravidla v prípadoch, keď ide o trvalé obmedzenie vlastníckeho práva tým spôsobom, že okrem vlastníka môžu vec užívať aj iné osoby bez jeho súhlasu. Jedná sa spravidla o užívanie pozemkov zodpovedajúce ich účelovému určeniu vopred neobmedzeným okruhom užívateľov. Tak, ako bolo konštatované, je treba rozlišovať medzi prípadmi zriadenia pozemnej komunikácie bez súhlasu vlastníka pozemku, či proti jeho vôli, a medzi zriadením takejto pozemnej komunikácie na pozemku so súhlasom vlastníka pozemku, pričom dôjde k dohode, hoci neformálnej, vlastníka pozemku s vlastníkom stavby o bezodplatnom užívaní takéhoto pozemku na dobu neurčitú. V takom prípade nový vlastník pozemku nemôže nadobudnúť k takémuto pozemku viacej práv, ako mal predchádzajúci vlastník. V žiadnom prípade nedošlo v preskúmvanej veci k zriadeniu neoprávnenej stavby protiprávnym konaním stavebníka. Za tohoto stavu predstavuje uplatnenie náhrady za užívanie takéhoto pozemku zneužitie výkonu práva, ktoré je v rozpore s dobrými mravmi v zmysle § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Jeho cieľom nie je dosiahnutie realizácie práv vlastníka pozemku v rozsahu, v akom toto právo prislúchalo jeho právnenému predchodcovi, ale jeho účelom je využitie odlišného vlastníctva pozemku a vlastníctva stavby k vymáhaniu plnení označovaného za bezdôvodné obohatenie.

Je možné súhlasiť s názorom, že nie je právne významné, akým spôsobom žalovaní v 1. a 2. rade v rozhodnom období od 17.1.2007 do 16.1.2009 predmetný pozemok užívali, či mali nejaký príjem z užívania, alebo len výdavky.

V neprospech žalovaného nároku svedčí aj skutočnosť, že o podobnom nároku, len za iné obdobie, bolo už rozhodované rozsudkom Okresného súdu Prešov č. k. 29C 9/2007-138 zo dňa 5.11.2008 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 7Co/15/2009 zo dňa 15.6.2009. Týmito rozsudkami bola zamietnutá žaloba na zaplatenie náhrady za užívanie nehnuteľností za obdobie od 17.1.2005 do 16.1.2007.

Aj v uvedenej veci súdy zamietli uplatnené nároky pre rozpor s § 3 Občianskeho zákonníka. Tieto rozhodnutia súdu nadobudli právoplatnosť. Právny názor vyslovený v týchto

právoplatných súdnych rozhodnutiach posudzujúcich tie isté skutkové okolnosti týkajúce sa len iného časového obdobia, predstavujú názor, z ktorého treba vychádzať, aj keď ním nie sú súdy rozhodujúce o ďalších nárokoch za iné časové obdobie, viazané.

Z týchto dôvodov odvolací súd v súlade s § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej.

O trovách tohoto odvolacieho konania rozhodne prvostupňový súd samostatným uznesením po právoplatnom skončení tohoto konania vo veci samej (§ 224 ods. 4 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal odvolací senát Krajského súdu v Prešove v pomere hlasov 3 : 0 (§ 3 ods. 9 zákona číslo 757/2004 Z. z. o súdoch).

Poučenie:

Proti tomu rozsudku nie je odvolanie prípustné.